

MIĘDZYNARODOWA SESJA NAUKOWA
INTERNATIONAL SESSION
4.-5.05.1988, POZNAŃ

TARGI I WYSTAWY
W HANDLU
MIĘDZYNARODOWYM
FAIRS AND EXHIBITIONS
IN INTERNATIONAL
TRADE

MATERIAŁY POKONFERENCYJNE

AKADEMIA EKONOMICZNA W POZNANIU
MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE
POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE
ODDZIAŁ WOJEWÓDZKI W POZNANIU

60-965 Poznan
ul. 28 Czerwca 1956 r. 223/229
Phones: 33 39 54, 31 11 04
Telex: 041 3451 pl

FOREIGN TRADE OFFICE
of H. CEGIELSKI
ENGINEERING WORKS

Delivers:

MARINE DIESEL ENGINES

for direct propulsion or for propulsion through reduction gear, stationary engines for driving Diesel electric locomotives, auxiliary engines for driving generating sets, starting air compressors and fuel equipment for the above engines. Production is based on Polish designs and licences from Messrs. Sulzer and M.A.N. Burmeister & Wain.

COMPLETE SHIP'S ENGINE PLANTS and DIESEL ELECTRIC POWER STATIONS

comprising in addition to the main and auxiliary engines — also such equipment as: pumps, coolers, heaters, starting air compressors, boilers, separators, tanks, automatic remote control arrangements, etc.. The scope of deliveries depends on the buyer's order. For the delivered engines we ensure the supervision of the assembly of engine plants or engines aboard the vessels as well as the assembly of diesel electric power stations. Guarantee engineers are esignated as agreed.

POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE
STOWARZYSZENIE WYŻSZEJ UŻYTECZNOŚCI
ODDZIAŁ WOJEWÓDZKI W POZNANIU

TARGI I WYSTAWY
W HANDLU MIĘDZYNARODOWYM

Część II

Materiały pokonferencyjne pod redakcją W.J.Otty

Poznań 1988

Druk: WOJEWÓDZKI OŚRODEK POSTĘPU ROLNICZEGO W SIELINKU
Dział Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej
Zlecenie nr 350/88 Z8/323 nakład 500 format A-5

SPIS TREŚCI

str.

1. List wicepremiera Z.Sadowskiego do uczestników konferencji	5
2. Wystąpienie powitalne Gerdy Marquardt, Sekretarza Generalnego UFI w Paryżu	6
3. Referat dr J.Stiepanowej, Rola targów w odprężeniu stosunków gospodarczych między Wschodem i Zachodem	11
4. Doniesienia i komunikaty naukowe:	
prof. H.J.Lotze, Rola targów w pogłębianiu międzynarodowego podziału pracy	29
prof. S.Szałamianow, Bułgarsko-Polska współpraca gospodarcza - osiągnięcia i perspektywy	33
5. M.Gorynia, W.J.Otta, Bieżące problemy i perspektywy targów międzynarodowych. Impresje i wnioski z konferencji	42

Dr Marian Gorynia
Dr hab. Wiesław J. Otta
Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

BIEŻĄCE PROBLEMY I PERSPEKTYWY TARGÓW MIĘDZYNARODOWYCH IMPRESJE I WNIOSKI Z KONFERENCJI

I. Przebieg konferencji

Konferencja odbyła się 4 i 5 maja 1988 roku w hotelu "Orbis-Poznań". Zgromadziła ona około 100 uczestników reprezentujących przedsiębiorstwa działające w sferze handlu zagranicznego, ośrodki badawcze zajmujące się zagadnieniami handlu zagranicznego i międzynarodowych stosunków gospodarczych, centralną administrację gospodarczą oraz środki masowego przekazu. W konferencji wzięli też udział naukowcy i praktycy z Bułgarii, Francji, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Węgier i Związku Radzieckiego.

Pierwszy dzień konferencji otworzył dyrektor naczelny Międzynarodowych Targów Poznańskich mgr Stanisław Laskowski. Przedstawił on rolę Międzynarodowych Targów Poznańskich w gospodarce polskiej i w jej kontaktach z zagranicą oraz odczytał list wicepremiera prof. Z. Sadowskiego, honorowego patrona konferencji, który ze względu na obowiązki służbowe nie mógł przybyć.

Następnie zabrał głos prof. dr Janusz Wierzbicki, rektor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, witając uczestników jako współorganizator konferencji. Podkreślił on powiązania programów badawczych i dydaktycznych realizowanych przez Akademię Ekonomiczną z potrzebami polskiego handlu zagranicznego i Międzynarodo-

wych Targów Poznańskich.

W imieniu Unii Międzynarodowych Targów w Paryżu wystąpiła pani Gerda Marquardt, sekretarz generalny UFI. Scharakteryzowała ona perspektywiczne kierunki rozwoju imprez targowych i wystawienniczych na świecie, w kontakście tendencji postępu technicznego, potrzeby ustawicznego kształcenia i konieczności podnoszenia jakości życia.

Po krótkiej przerwie przystąpiono do prezentacji referatów. Ich tematyka koncentrowała się wokół roli targów i wystaw w rozwoju handlu międzynarodowego. Sesji przewodniczył prof.dr hab. Bahdan Gruchman z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

W pierwszym dniu obrad przedstawiono następujące referaty:

- prof.dr.hab. Józefa Sołdaczuka z Instytutu Konjunktur i Cen Handlu Zagranicznego w Warszawie pt. "Współczesna międzynarodowa sytuacja gospodarcza i polski handel zagraniczny",
- prof.dr.hab. Henryka Wojciechowskiego z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pt. "Współczesne znaczenie międzynarodowych targów i wystaw gospodarczych",
- prof.dr.hab. Klemensa Białeckiego ze Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie pt. "Promocja marketingowa na międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych",
- dr Jeleny Stiepanowej z Międzynarodowego Instytutu Ekonomicznych Problemów RWPG w Moskwie pt. "Rola targów w odprężeniu stosunków gospodarczych między Wschodem i Zachodem",
- doc.dr.hab. Eugeniusza Najlepszego z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pt. "Targi międzynarodowe narzędziem rynkowej promocji specjalizacji produkcji między krajami RWPG".

Referaty J. Sołdaczuka, H.Wojciechowskiego, K.Białeckiego i E.Najlepszego zamieszczono w pierwszej części materiałów konfe-

rencyjnych. Otrzymany później referat J. Stiepanowej jest wydrukowany w części drugiej materiałów.

Po przerwie obiadowej przystąpiono do części dyskusyjnej. Obradom, które miały charakter plenarny przewodniczył prof.dr hab. Henryk Wojciechowski z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Zaingurowały je doniesienia i komunikaty naukowe, przygotowane przez gości zagranicznych. Prof.dr H.J.Lotze z Wyższej Szkoły Handlowej w Lipsku scharakteryzował rolę targów w promocji eksportu i ich wpływ na kształtowanie międzynarodowego podziału pracy. Podkreślił również potrzebę dokonania zmian w mechanizmach funkcjonowania RWPG, wskazując na to, że brak postępu w tej dziedzinie ogranicza znaczenie krajów socjalistycznych w wymianie międzynarodowej. Prof.dr S. Szakamanow z Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i Integracji Socjalistycznej Bułgarskiej Akademii Nauk omówił problemy rozwoju współpracy gospodarczej między Polską i Bułgarią. Oba doniesienia wydrukowane są w materiałach pokonferencyjnych.

W dyskusji zabrali głos:

- mgr Jan Pichna z Zarządu Międzynarodowych Targów Poznańskich, wskazując na dynamikę rynku targowego i potrzebę jego systematycznych badań przez przedsiębiorstwo targowe oraz prezentując zagadnienia organizacji i wystroju stoiska na imprezach targowych,

- Henryk Usakowski z "Polexpo" z Warszawy, który zajął się problemem uatrakcyjnienia imprez targowych i wystawienniczych w Polsce,

- Władysław Mastalski z PHZ "Rolimpex" z Warszawy, przedstawiając rosnące znaczenie targów branżowych na przykładzie targów branży rolno-żywnościowej,

- doc.dr Zenon Kamiński z Uniwersytetu Gdańskiego, nawiązując do roli targów branżowych na przykładzie "Baltexpo" oraz przypominając niektóre fakty z historii Międzynarodowych Targów Poznańskich,

- dr hab. Wiesław J. Otta z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, omawiając perspektywy rozwoju targów międzynarodowych w świetle szans i zagrożeń, jakie niesie ze sobą postęp technologiczny, zwłaszcza rozwój informatyki i telekomunikacji.

Wieczorem pierwszego dnia konferencji jej uczestników podjął prezydent Poznania mgr Andrzej Wituski. Wysłuchano krótkiego koncertu fortepianowego. Przy lampce wina Prezydent wskazał na związki między miastem i Międzynarodowymi Targami Poznańskimi.

W drugim dniu tematem konferencji była rola targów i wystaw w gospodarce narodowej. Obradom przewodniczył doc.dr hab. Ryszard Ławiczak z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Spełniał on także funkcję moderatora w części dyskusyjnej. Przedstawiono następujące referaty:

- dr. Józefa Najdka, dyrektora Departamentu Ekonomicznego Ministerstwa Współpracy Gospodarczej z Zagranicą pt. "Drugi etap reformy gospodarczej w Polsce. Kształtowanie proeksportowej orientacji przedsiębiorstwa",

- Tadeusza Żyłkowskiego, prezesa Polskiej Izby Handlu Zagranicznego pt. "Polityka promocyjno-wystawiennicza Polski",

- mgr.Bogusława Zalewskiego, dyrektora handlowego Międzynarodowych Targów Poznańskich pt. "Współczesne tendencje w programie wystawienniczym Międzynarodowych Targów Poznańskich",

- dr.hab. Wiesława J. Otty z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pt. "Miejsce MTP w polskim handlu zagranicznym",

- doc.dr.hab. Henryka Mruka z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pt. "Znaczenie Targów Poznańskich dla rynku wewnętrznego",

- dr. Krzysztofa Fonfary z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pt. "Metody badań znaczenia imprez targowych".

Wszystkie prezentowane w drugim dniu konferencji referaty zostały zamieszczone w pierwszej części materiałów konferencyjnych.

W dyskusji zabrali głos:

- doc.dr hab. Aleksander H. Krzymiński z Instytutu Nauk Zarządzania PAN w Warszawie, który w obszernym wystąpieniu wskazał na konieczność właściwego wyważenia roli rynko-twórczej targów i potrzeb propagandy gospodarczej tak, by nie dopuścić do zdominowania imprez targowych i wystawienniczych przez funkcje propagandowe. W polemice z referatem J.Najdka doc. Krzymiński wskazał też na niedociągnięcia systemu ekonomiczno-finansowego polskiego handlu zagranicznego utrudniające prawidłową realizację strategii marketingowej w przedsiębiorstwach.

- doc.dr Zenon Kamiński z Uniwersytetu Gdańskiego, podkreślając potrzebę rozwijania i doskonalenia pomocniczej i usługowej infrastruktury Międzynarodowych Targów Poznańskich. Słaby poziom usług towarzyszących negatywnie wpływa na efekty całej imprezy.

- Tadeusz Żyłkowski, prezes PIHZ, który przedstawił główne kierunki polityki promocyjnej prowadzonej przez Izbę oraz zapoznał zebranych z przedsięwzięciami PIHZ w zakresie szkolenia kadr przedsiębiorstw działających w sferze handlu zagranicznego,

- dr Witold Rębacki z PIHZ w Warszawie, koncentrując się na zagadnieniu uczestnictwa małych przedsiębiorstw w imprezach targowych i wystawienniczych,

- Józef Żyła z Ośrodka Postępu Technicznego w Katowicach, wskazując na potrzebę skuteczniejszych metod promocji myśli naukowo-technicznej, również za pomocą imprez targowo-wystawieni-
niczych,

- Władysław Styczyński z komitetu założycielskiego czasopisma "Przedsiębiorstwo Samorządne", omawiając, na przykładzie firm austriackich handlujących z Polską, sposób włączenia promocji targowej i wystawienniczej w długofalową strategię rynkową przedsiębiorstwa.

Na zakończenie dyskusji wystąpiła prof.dr hab. Halina Szulce, prorektor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Podsumowała ona najistotniejsze wątki rozważań referentów i dyskutantów - uwarunkowania rozwoju handlu światowego, postęp w stosunkach gospodarczych i handlowych między krajami członkowskimi RWPG, problemy systemu funkcjonowania gospodarki w Polsce oraz zagadnienia promocji w handlu międzynarodowym.

Bezpośrednio po zakończeniu obrad uczestnicy konferencji udali się na zwiedzanie ekspozycji "Polskie Meble" - wyspecjalizowanej imprezy branżowej organizowanej przez Międzynarodowe Targi Poznańskie. Po powrocie do hotelu odbyło się ostatnie spotkanie, podczas którego dyrektor naczelny MTP mgr Stanisław Łaskowski zamknął konferencję.

II. Podsumowanie i wnioski

Przedstawione w czasie trwania sesji referaty i głosy w dyskusji zawierały postulaty pod adresem władz gospodarczych oraz podmiotów wykonawczych - przedsiębiorstw. Upoważniają one do sformułowania szeregu ocen i wniosków, które będą stanowić trwa-

ły dorobek dwudniowego spotkania praktyków gospodarczych, naukowców i przedstawicieli administracji gospodarczej.

Formalnie przyjęte przez organizatorów ramy konferencji - ograniczające jej formułę do roli targów i wystaw w handlu międzynarodowym - okazały się w praktyce zbyt wąskie. Autorzy referatów oraz zabierający głos w dyskusji niejednokrotnie wykraczali poza te ramy, poruszając jednak zagadnienia nie pozostające bez związku z problematyką targową. Na tle tego spostrzeżenia nasuwa się uwaga o bardziej ogólnym charakterze - funkcjonowanie targów i wystaw jest tak mocno wpisane w pejzaż światowego systemu gospodarczego, że nie sposób mówić o tych imprezach nie nawiązując do zjawisk i procesów o podstawowym znaczeniu dla międzynarodowej współpracy ekonomicznej, warunkujących niejako istnienie i rozwój tej specyficznej formy promocji.

Podsumowanie obrad i prezentacja wniosków z sesji uwzględniać musi powyższe okoliczności. Przedstawione poglądy oraz konkluzje wynikające z obrad dają się uporządkować w cztery grupy tematyczne. Kryterium ich wydzielenia stanowi stopień ogólności problematyki, której dotyczą. Grupy te przedstawiają się następująco:

- gospodarka światowa i handel międzynarodowy,
- handel zagraniczny Polski przez pryzmat reformy gospodarczej,
- międzynarodowy rynek promocji targowo-wystawienniczej i polityka promocyjna Polski,
- Międzynarodowe Targi Poznańskie - dorobek i perspektywy.

Zaproponowany sposób uporządkowania poglądów i wniosków ma tę zaletę, że klasyfikuje je w miarę jednolite grupy i w ten sposób ułatwia ich prezentację i odbiór. Pozwala także na unik-

nięcie powtórzeń, co nie jest bez znaczenia. Z drugiej jednak strony jest on znacznym uproszczeniem w stosunku do rzeczywistego przebiegu sesji, gdyż wypowiedzi wielu referentów i dyskutantów cechowała często wielowątkowość, a także wskazywali oni na współzależności występujące między poruszonymi problemami. Wadą przyjętego sposobu ujęcia myśli i wniosków zaprezentowanych podczas obrad jest częściowo arbitralny dobór relacjonowanych idei i konkluzji przez piszącego ten tekst. Nieuniknione są więc skróty i pominięcia zubożające bogaty i żywy charakter dwudniowego spotkania - wymiany poglądów.

1. Gospodarka światowa i handel międzynarodowy

Wielu uczestników sesji wskazywało na kompleksowość procesów zachodzących w ramach współczesnej gospodarki światowej. W dużej części mają one charakter głębokich i stosunkowo szybko zachodzących zmian strukturalnych. Zmiany te wynikają z bardzo szybkiego postępu naukowo-technicznego oraz są następstwem powszechnej tendencji do industrializacji. Rozwój gospodarki światowej nie odbywa się jednak bez trudności, barier, które z jednej strony ograniczają jego tempo, a z drugiej skierowują tenże rozwój na nowe tory.

Szczególnie uwypuklone znaczenie podstawowej bariery rozwoju - zagrożenia dla środowiska naturalnego człowieka. Bariera ta wymusza podejmowanie kosztownych, kapitałochłonnych przedsięwzięć dla jego ochrony, zwiększając tym samym społeczne koszty rozwoju w skali światowej.

Druga poruszona bariera to wyczerpywanie się tradycyjnych, łatwo dostępnych, tanich zasobów i źródeł energii oraz surowców

podstawowych.

Zasygnalizowane trudności rozwoju stanowią jednocześnie bodziec do podejmowania /przynajmniej w krajach najbardziej rozwiniętych/ szerokich programów badawczo-rozwojowych, zmierzających do przyspieszenia i zmian kierunków postępu technicznego. Są one nakierowane na oszczędzanie energii i surowców. Podejmowane są także intensywne badania i wdrożenia nad inżynierią materiałową, chemią, rozwojem biotechnologii i nowymi metodami intensyfikacji produkcji rolnej i produkcji żywności, przy równoczesnym rozwoju nowych metod a form ochrony środowiska naturalnego.

W toku obrad wskazano także na dającą się zaobserwować tendencję do głębokich zmian w strukturze wytwarzanego produktu narodowego w krajach wysoko rozwiniętych. Polega ona na spadku udziału przemysłu i produkcji materialnej w dochodzie narodowym, przy równoczesnym szybkim wzroście udziału sfery usług.

Stwierdzono ponadto, że istotne zmiany zachodzą także w światowej produkcji przemysłowej. W krajach wysoko rozwiniętych coraz bardziej zauważalne stają się odchodzenie od produkcji materiałów- i energochłonnych wyrobów przemysłów tradycyjnych na rzecz przemysłów "technologicznie intensywnych" o rosnącym zastosowaniu automatyzacji, robotyzacji i komputeryzacji procesów wytwórczych. Wiąże się z tym proces przemieszczania wielu rodzajów produkcji w drodze zagranicznych inwestycji bezpośrednich z krajów najwyżej rozwiniętych do grupy krajów na średnim poziomie rozwoju /kraje nowo-uprzemysłowione/.

Kolejna podjęta w toku obrad sesji trudność występująca w rozwoju gospodarki światowej to kumulujący się od końca lat siedemdziesiątych dramatyczny wzrost zadłużenia zagranicznego po-

każdej grupy krajów, przede wszystkim krajów rozwijających się.

Następną poruszoną istotną prawidłowością międzynarodowego życia gospodarczego jest wzrost specjalizacji międzynarodowej i handlu światowego. Tempo wzrostu wymiany międzynarodowej w skali globalnej wyraźnie wyprzedza zarówno tempo wzrostu produkcji światowej ogółem, jak i produkcji przemysłu przetwórczego.

Interesująco przedstawiało się odniesienie wyżej przedstawionych zmian występujących w gospodarce światowej do krajów socjalistycznych Europy Wschodniej. Sformułowano tutaj następujące uwagi:

- występowanie z dużym nasileniem bariery środowiska naturalnego oraz bariery surowcowej i energetycznej,
- załamanie się na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych dynamiki rozwojowej po stosunkowo długim okresie szybkiej i wszechstronnej industrializacji,
- ograniczone efekty próby zintensyfikowania wzrostu gospodarczego i rekonstrukcji przemysłu w oparciu o nowe technologie i technikę importowaną z Zachodu,
- niewykształcenie przez gospodarki tych krajów dostatecznych zdolności do eksportu, stosunkowo niski stopień zaangażowania w międzynarodowy podział pracy,
- narastające trudności płatnicze i rosnące zadłużenie.

Kilku uczestników sesji zwróciło uwagę na wspólne cechy podejmowanych w krajach socjalistycznych reform i przebudowy systemu gospodarowania. W sferze realnej generalny kierunek restrukturyzacji gospodarek tych krajów zmierza do obniżenia kapitało-, energo- i materiałochłonności produkcji. Stawia się na

przyspieszenie innowacyjności gospodarek i przyspieszenie rozwoju gałęzi i branż o wysokim nasyceniu postępem technicznym. Decydujące znaczenie dla realizacji tych zamierzeń będą miały dwa czynniki ze sfery regulacji: sprawność funkcjonowania reformowanych mechanizmów gospodarczych i skuteczność kierowania procesami gospodarczymi przez władze.

Ponadto w omawianej grupie tematycznej liczni dyskutanci wskazywali na relatywnie niską intensywność powiązań handlowych między krajami RWPG w porównaniu np. z intensywnością wymiany handlowej pomiędzy krajami kapitalistycznymi wysoko rozwiniętymi oraz pomiędzy ostatnią grupą krajów a krajami rozwijającymi się. Stwierdzono, że jedną z istotnych przyczyn tego stanu rzeczy stanowi istniejący mechanizm współpracy gospodarczej w ramach RWPG, szczególną uwagę zwracając na anachroniczny charakter sposobu rozliczeń. W związku z tym wysunięto, czy raczej przypomniano, kilka postulatów odnośnie przebudowy i usprawnienia mechanizmu współpracy między członkami RWPG - stanowienie cen, problem kursów walutowych, wymienialność walut, zwiększenie roli kontaktów rynkowych przedsiębiorstw w miejsce dominującej nadal administracyjnej koordynacji współpracy.

2. Handel zagraniczny Polski przez pryzmat reformy gospodarczej

W tym nurcie wymiany poglądów przypomniano założenie kierunkowe reformy w handlu zagranicznym, scharakteryzowano proces realizacji reformy ze wskazaniem na dokonania oraz niekonsekwencje, a także zwrócono uwagę na rysujące się przed polskim handlem zagranicznym perspektywy.

Wszyscy zabierający głos byli w zasadzie zgodni co do po-

trzeby reformowania gospodarki i handlu zagranicznego. Nie podważano także słuszności przyjętych generalnych kierunków reformowania handlu zagranicznego. Pewne różnice opinii oraz wątpliwości pojawiły się natomiast, jeśli chodzi o ocenę efektów i niektórych zamierzeń na przyszłość.

Podkreślono, że brak konsekwencji w dotychczasowej realizacji reformy gospodarczej spowodowany był nie tylko tzw. przyczynami obiektywnymi, ale wynikał także z błędów w polityce gospodarczej, z odżywających starych przyzwyczajęń do "ręcznego" sterowania gospodarką. Uznano, że podstawowe błędy w realizacji reformy w sferze handlu zagranicznego polegały na:

- zbyt wolnym wprowadzaniu założeń dotyczących kursu walut obcych oraz cen krajowych na podstawowe surowce i materiały,
- przesadnym rozbudowaniu systemu narzędzi korygujących działanie mechanizmu cenowo-kursowego,
- dopuszczeniu do indywidualizacji instrumentów korekcyjnych, np. w zakresie ulg podatkowych, rachunku wyrównawczego itp.,
- zachowawczym charakterze polityki koncesjonowania,
- braku obiektywnego kryterium przy ustalaniu stawek odpisów dewizowych,
- zbyt długiego utrzymywania ewidencyjnego charakteru rachunków odpisów dewizowych.

Pozytywnie oceniono zaznaczające się tendencje w działaniach i zamierzeniach drugiego etapu reformy:

- odblokowywanie mechanizmów rynkowych - głównie poprzez liberalizację polityki koncesjonowania, rozwijanie systemu bankowego, zwiększenie możliwości przepływu dewiz w ramach gospodarki /zwiększanie swobody dysponowania odpisami dewizowymi, orga-

nizowanie przetargów walutowych, skupowanie dewiz od ludności/,

- zwiększanie swobody decyzyjnej przedsiębiorstw /dotychczasowy wzrost autonomii przedsiębiorstw dotyczył decyzji eksportowych w handlu z II obszarem płatniczym, decyzji dotyczących importu z II obszaru płatniczego, bezpośredniego wchodzenia przedsiębiorstw produkcyjnych w działalność handlu zagranicznego, wyboru pośrednika i formy powiązań umownych między krajowymi partnerami/ - tendencja ta znajduje przedłużenie w drugim etapie reformy gospodarczej w postaci: dalszego wzrostu środków zdecentralizowanych w finansowaniu importu, rozszerzania zakresu stosowania i swobody dysponowania rachunkami odpisów rublowych, liberalizacji warunków koncesjonowania - na obrot niektórych towarami koncesja nie jest już potrzebna.

Stwierdzono, że znaczne rezerwy intensyfikacji eksportu i jednocześnie wzrostu jego efektywności tkwią w przyznaniu zdecydowanie szerszej niż dotychczas swobody decyzyjnej przedsiębiorstw w kontaktach handlowych z I obszarem płatniczym. Równocześnie wskazano, że realizacja tego postulatu uwarunkowana jest postępem reform w innych krajach socjalistycznych oraz w przebudowie mechanizmu współpracy między krajami-członkami RWPG.

Z na ogół pozytywną oceną spotkały się także zamierzenia drugiego etapu reformy w sferze polityki kursowej. Przewartościowanie złotego w stosunku do walut wymieniających ma być likwidowane w sposób płynny w drodze postępującej dewaluacji. Ma to stworzyć podstawę do ograniczenia dopłat i obciążeń wyrównawczych, których antyefektywnościowy charakter często krytykowano. Jednocześnie podkreślono, że formuła kursu submarginalnego nie może mieć charakteru docelowego. W miarę rozwoju eksportu i rozbudowy systemu przetargów walutowych wysokość kursu walutowego po-

winna być w coraz większym stopniu determinowana przez grę popytu i podaży. Przybliżenie kursu do kursu równowagi sprzyjać powinno stworzeniu warunków do wprowadzenia wymienialności złotego na dewizy. Warunkiem koniecznym, który musi zostać wcześniej spełniony jest jednak osiągnięcie równowagi gospodarczej. Procesowi dochodzenia do wymienialności naszej waluty towarzyszyć i sprzyjać powinny odpowiednie uzgodnienia dotyczące przebudowy mechanizmów walutowo-finansowych RWPG, zmierzające do wymienialności rubla transferowego i walut narodowych.

Zwrócone również uwagę na potrzebę poważnych zmian w systemie cen w polskim handlu zagranicznym. W rozliczeniach handlu zagranicznego docelowo powinno nastąpić pełne przejście na system cen umownych, kształtowanych w okresie dochodzenia do równowagi gospodarczej na podstawie cen transakcyjnych. Postulowano przenoszenie w maksymalnym stopniu cen światowych na producentów-dostawców towarów eksportowych i odbiorców towarów importowanych. Zakres korekty cen światowych powinien w zasadzie ograniczać się do opłat celnych i podatku obrotowego oraz ewentualnie marży lub prowizji jednostki handlu zagranicznego. Wskazano także, że cenę bazową stanowić powinny ceny płacone lub uzyskiwane w obrotach dewizowych naszego kraju, co jest konieczne dla prawidłowego prowadzenia rachunku ekonomicznego. W związku z powyższym ceny w rozliczeniach eksportowo-importowych w handlu z krajami RWPG, kształtowane nie na podstawie cen bieżących, a wieloletnich - powinny być nadal odpowiednio korygowane.

Od początku reform postulowano uaktywnienie ceł jako instrumentu oddziaływania na strukturę importu. Postulatu tego jednak dotychczas nie zrealizowano. Z zadowoleniem przyjęto więc zapowiedź nadania taryfie celnej importowej aktywnego charakteru.

Pozytywnie oceniono założenia, na podstawie których opracowywany jest projekt nowej taryfy celnej:

- ochrony celnej towarów wytworzonych z krajowych surowców,
- ochrony dziedzin o wysokim stopniu naukochłonności i rozwiniętym w kraju potencjale wytwórczym,
- ustalenia relatywnie niższych stawek na towary inwestycyjne służące rozwojowi potencjału produkcyjnego w popieranych dziedzinach przetwórstwa,
- ustalenia relatywnie niskich stawek na surowce, materiały oraz wyroby niewytwarzane w kraju.

Z czysto ekonomicznego punktu widzenia zamiar zlikwidowania klasycznego rachunku wyrównawczego w handlu zagranicznym należy w pełni zaakceptować. Od początku reformy wskazywano na negatywny wpływ tego rachunku na zachowania przedsiębiorstw - zmniejszał on wrażliwość producentów na rzeczywiste efekty ich działalności, zarówno w zakresie kosztów produkcji, jak i uzyskiwanych cech dewizowych. Przejście do prowadzenia polityki kursowej zgodnie z przedstawionymi wcześniej kryteriami oraz powiązanie systemu cen krajowych z cenami realizowanymi z cenami w handlu zagranicznym /w tym prawie całkowita eliminacja cen urzędowych/ powinno stworzyć warunki do radykalnego ograniczenia i przebudowy systemu rozliczeń w handlu zagranicznym oraz zmiany zasad subwencjonowania produkcji eksportowej, szczególnie w zakresie obrotów wolnodewizowych.

Projektowane zmiany, polegające na:

- ograniczeniu i parametryzacji systemu subwencjonowania eksportu,
- zaprzestaniu stosowania obciążeń w eksporcie,
- likwidacji dopłat do importu,

- nie stosowaniu obciążeń w imporcie finansowanym z własnych środków dewizowych przedsiębiorstw, wzbudzają jednak duży niepokój wśród dotychczasowej klienteli rachunku wyrównawczego. Co prawda zapowiada się utworzenie Funduszu Restrukturyzacji Eksportu, z którego finansowana będzie pomoc dla przedsiębiorstw mających kłopoty z rentownością eksportu, ale czasowy i regresywny charakter tych dopłat niewątpliwie obniżą dotychczasowy komfort działania nieefektywnych producentów eksportowych. Należy mieć nadzieję, że tak skonstruowany system dopłat wymusi pożądane zmiany strukturalne i doprowadzi do osiągnięcia konkurencyjności na rynkach zagranicznych.

W czasie trwania sesji poruszono również szereg zagadnień związanych z zasilaniem dewizowym przedsiębiorstw wytwarzających na eksport, stymulatorami finansowymi wzrostu eksportu oraz organizacją handlu zagranicznego. Nie sposób ich tutaj wszystkich omówić. Przykładowo polemikę wywołała ocena dokonań reformatorskich w sferze organizacji handlu zagranicznego. Przedstawiciel resortu współpracy gospodarczej z zagranicą przedstawił pozytywną, jego zdaniem, ocenę zmian w tej dziedzinie, z czym nie zgodził się jeden z dyskutantów wskazując, że w jego odczuciu zmiany w organizacji polskiego handlu zagranicznego mają charakter powierzchowny, kosmetyczny, nie rzeczywisty i że w realizowanej reformie daje się zauważyć skrzywienie w kierunku wyolbrzymienia roli podsystemu finansowo-ekonomicznego kosztem niedoceniań roli podsystemu menedżerskiego. Wydaje się, że ta ostatnia ocena nie jest pozbawiona racji. Rozwiązania reformy zdają się w istocie przywiązywać o wiele większą uwagę do wymuszania zachowań proeksportowych przedsiębiorstw oraz do stymulowania rozwoju eksportu narzędziami finansowymi, aniżeli do rozwijania, niestety częs-

to niedostatecznych, umiejętności praktycznego działania przedsiębiorstw na skomplikowanych i dynamicznych rynkach zagranicznych. W efekcie coraz częściej mamy do czynienia z sytuacją, że przedsiębiorstwa muszą i chcą eksportować, ale nie bardzo potrafią.

Generalnie wyrażono opinię, że skuteczność działania instrumentów centralnych w sferze handlu zagranicznego zależeć będzie od ich spójności, niesprzeczności, względnej stabilności /za niedopuszczalne uznano powszechnie zmiany reguł gry w ciągu roku/ oraz odporności na zachowania przetargowe.

Interesujące i zasługujące na uwagę było także syntetyczne zdefiniowanie roli handlu zagranicznego na obecnym etapie rozwoju gospodarki polskiej. Jeden z referentów uczynił to w sposób następujący:

- rozwój handlu zagranicznego i racjonalnej specjalizacji międzynarodowej powinien odegrać istotną rolę we wzroście wydajności i efektywności działania gospodarczego,

- nieodzowny jest szybki wzrost eksportu wyprzedzający tempo wzrostu dochodu narodowego i importu dla zrównoważenia bilansu obrotów bieżących, tak z krajami RWPG, jak i z krajami o walutach wymienialnych, powinno to umożliwić stabilizację zadłużenia zagranicznego,

- następnie, przy dalszym wyprzedzającym wzroście dochodu narodowego i importu, tempie wzrostu eksportu, zadłużenie powinno zacząć maleć w relacji do rosnącego dochodu i wpływów dewizowych z eksportu.

3. Międzynarodowy rynek promocji targowo-wystawienniczej i polityka wystawiennicza Polski

Dorobek sesji w tej dziedzinie dotyczy czterech grup zagadnień:

- identyfikacja i analiza tendencji występujących na współczesnym międzynarodowym rynku targowym,
- sformułowanie krytycznej diagnozy i postulatów odnośnie usprawnienia promocji marketingowej i międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych,
- wnikliwe zanalizowanie roli targów w gospodarce socjalistycznej,
- krytyczny przegląd polityki wystawienniczej Polski.

Jeśli chodzi o prawidłowości, jakie można zaobserwować na współczesnym rynku targowym to przedstawiają się one następująco:

- zwiększenie zasięgu geograficznego oddziaływania targów, wzrost liczby uczestników organizowanych imprez, zwiększenie znaczenia funkcji targów polegającej na promowaniu wymiany i współpracy gospodarczej kraju - organizatora,
- postępujące różnicowanie się i specjalizacja imprez targowych, zakończyła się dominacja targów typu uniwersalnego - lata pięćdziesiąte - i od tych lat datuje się upowszechnianie na coraz szerszą skalę targów typu branżowego, proces ten doprowadził do tego, że dzisiaj większość imprez targowych posiada charakter targów branżowych,
- znaczna etatyzacja organizacji targowych, polegająca na coraz większym ich podporządkowaniu decyzjom i wytycznym państwa, bezpośrednie oddziaływanie państwa na kierunki działań organiza-

cji targowych przejawia się w ich organizacyjnym podporządkowaniu i formalizowaniu działalności w drodze regulacji prawnych, zatwierdzania ich statutów i regulaminów działania, w licznych krajach praktykowane jest finansowe wspomaganie organizacji targowych przez państwo, w krajach o gospodarce zliberalizowanej państwo przekazuje swoje funkcje regulacyjne instytucjom samorządu gospodarczego /izby przemysłowo-handlowe, zrzeszenia producentów, branżowe związki kupców itp./,

- znaczna konsolidacja i podział pracy między poszczególnymi organizacjami targowymi, nieograniczona proliferacja targów limitowana jest z jednej strony przez etatyzację życia gospodarczego i wzrastającą rolę czynników regulujących międzynarodowe życie gospodarcze - nie dopuszcza się więc do niekontrolowanego wzrostu liczby targów, z drugiej strony występuje naturalny regulator potencjału międzynarodowego rynku targowego jakim jest wielkość handlu międzynarodowego, duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania rynku targowego w skali międzynarodowej mają funkcje koordynacyjne spełniane przez Związek Targów Międzynarodowych /Union des Foires Internationales - UFI/, zasygnalizowane czynniki przyczyniają się do stabilizacji międzynarodowego rynku targowego, w tej sytuacji zachowania konkurencyjne organizacji targowych ustępują miejsca strategiom kooperacyjnym,

- zmiany w stylu pracy organizacji targowych polegające na ubranżawianiu ekspozycji targowej /koncentrowanie wzorów produkcji określonych branż w odrębnych ekspozycjach/, dostosowaniu terminów organizacji imprez targowych do okresów kontraktacji występujących w poszczególnych branżach, skracaniu czasu trwania imprez targowych.

Kolejnym problemem nurtującym uczestników sesji była rola

targów w gospodarce socjalistycznej. Zgodnie stwierdzono, że zakres funkcji świadczonych przez organizacje targowe krajów socjalistycznych, a także stopień oddziaływania na gospodarki narodowe jest zróżnicowany, w większości jednak przypadków niewielki. Zauważono też, że targi krajów socjalistycznych działają w zasadzie "w pojedynkę", bez uzgodnień między sobą czy podejmowania prób wspólnego występowania na rynkach międzynarodowych.

Dokonano krytycznego przeglądu czynników, które ograniczały rolę targów w funkcjonowaniu gospodarek krajów socjalistycznych. Wymieniono i omówiono szereg zjawisk blokujących rozwój różnych form promocji rynkowej, w tym imprez targowo-wystawienniczych:

- zmonopolizowanie wymiany handlowej przez wyspecjalizowane branżowo przedsiębiorstwa handlu zagranicznego, które automatycznie eliminowało autonomiczne funkcje promocyjne firm,
- zasada centralnego bilansowania poszczególnych grup towarowych w trybie dwustronnym i kontyngentowania niemalże całości wymiany wzajemnej w ramach RWPG.

Ponadto skonstatowano, że pod wpływem przemian, jakie miały miejsce wcześniej w systemie targów Europy Zachodniej, również na targach krajów socjalistycznych występują w tym zakresie ewolucyjne zmiany, które prowadzić będą najprawdopodobniej do umacniania pozycji targów w systemach ich gospodarek narodowych. Nabierają też znaczenia, aczkolwiek powoli, sprawowane przez nie funkcje i ciągle doskonalone są systemy organizacyjne. Należy przyjąć, że w miarę odchodzenia w krajach socjalistycznych od ściśle scentralizowanego systemu zarządzania handlem zagranicznym i podejmowania reform gospodarki narodowej, przemiany w ustosunkowaniu się do roli i miejsca targów będą przebiegać coraz szybciej.

W wypowiedziach wskazano także na ograniczony zakres funkcji promocyjnej targów w warunkach wymiany zliberalizowanej pomiędzy krajami socjalistycznymi, tzn. wymiany w znacznym stopniu uwolnionej od kontyngentowania ilościowego i wartościowego. Wspomniana ograniczoność funkcji promocyjnej wynika z faktu, że jak podkreślono, rozwój międzynarodowej specjalizacji produkcji nie powinien opierać się wyłącznie na samoczynnej, oddolnej i zdecentralizowanej promocji ex post w drodze mechanizmu rynkowego z pominięciem ingerencji planistycznej centralnej administracji. Wiąże się to z dobrze znanymi mankamentami czystego mechanizmu rynkowego.

W omawianym nurcie wymiany poglądów uczestnicy sesji wypracowali zestaw warunków umożliwiających rozwój rynkowej promocji międzynarodowej specjalizacji krajów RWPG. Warunki te ujęto w dwóch grupach. Pierwsza grupa to warunki typu "planistycznego" /strukturalnego/, do których zaliczono:

- zagodzenie deficytów i tworzenie nadwyżek w podstawowych bilansach gospodarki wewnętrznej, a zwłaszcza w bilansach zdolności produkcyjnych, bilansach paliwowo-energetycznych, surowcowo-materiałowych, a także w bilansach płatniczych,
- przebudowę /restrukturyzację/ międzygałęziowych i wewnętrz-gałęziowych struktur produkcyjnych powielających wadliwą strukturę nakładów inwestycyjnych pogarszających efektywność produkcji i wymiany zagranicznej,
- spłaszczanie struktur organizacyjnych w aparacie gospodarczym w celu przewyciężania nadmiernego centralizmu administracyjnego.

Druga grupa obejmuje warunki systemowe, które splatają się w znacznym stopniu z warunkami planistycznymi tworzącymi niezbędn-

ne przesłanki ustanowienia jakiegokolwiek mechanizmu ekonomicznego w stosunkach z innymi krajami RWPG. Wymienić tutaj należy:

- wyposażenie organizacji produkcyjnych i handlowych krajów RWPG w niezbędny zakres uprawnień do podejmowania samodzielnych decyzji na podstawie rachunku mikroekonomicznego,

- parametryzacja podstawowych narzędzi i środków ekonomicznego oddziaływania państwa na decyzje produkcyjne i handlowe samodzielnych przedsiębiorstw,

- stworzenie motywacji rynkowej dla wzrostu efektywności produkcji i obrotu w drodze maksymalizacji zysku i dochodów pracowniczych.

Kolejnym szeroko dyskutowanym zagadnieniem była polityka promocyjno-wystawiennicza Polski. Uczestnicy sesji nie ograniczyli się do wyartykułowania błędów i niedostatków tej polityki, ale podjęli także próbę sformułowania kierunków rozwoju promocji polskiego eksportu. Zgłoszone m.in. następujące postulaty dotyczące tej sfery działania polskiego handlu zagranicznego:

- pilnym zadaniem w zakresie promocji gospodarczej staje się zintensyfikowanie informacji systemowej, obejmującej m.in. charakterystykę podmiotów handlu zagranicznego oraz omówienie podstawowych zasad zreformowanego systemu ekonomiczno-finansowego, potrzeba podjęcia tego zadania wynika z dość wysokiego stopnia dezorientacji naszych partnerów gospodarczych odnośnie reguł funkcjonowania naszej ekonomiki, jaki spowodowany został zmianami wprowadzonymi przez reformę,

- świadome, systematyczne i metodyczne działanie na rzecz aranżowania kontaktów przedsiębiorstw polskich z kontrahentami zagranicznymi w oparciu o posiadany bank informacji z zakresu "business opportunities",

- konieczność koordynacji oferty eksportowej i działań związanych z jej promocją na rynkach zagranicznych,

- potrzeba zmiany zasad i metodyki budowy planów promocji eksportu, plan powinien powstawać jako suma inicjatyw przedsiębiorstw eksportujących przy założeniu późniejszej korelacji tych inicjatyw z założeniami polityki współpracy gospodarczej z zagranicą.

W czasie trwania sesji zgłoszono także szereg uwag krytycznych i zaleceń o charakterze praktycznym odnośnie promocji marketingowej na międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych, takich jak np.:

- działalność promocyjna obejmująca propagandę pospodarczą, reklamę, public relations i akwizycję, związaną z międzynarodowymi imprezami targowo-wystawienniczymi powinna być należycie ustrukturalizowana i skomponowana w postaci tzw. "promotion mix",

- efekty propagandowe niektórych imprez targowo-wystawienniczych są osłabione w wyniku niedostosowania do potrzeb propagandy gospodarczej niektórych elementów ekspozycji /np. często prymitywna odbudowa polskich stoisk, nie zawsze interesujące rozwiązania plastyczne, skupienie eksponatów na zbyt małej powierzchni itp./,

- z punktu widzenia osiągnięcia pożądanego efektu propagandowego wskazana jest koordynacja działań wszystkich jednostek organizacyjnych reprezentujących dany kraj i uczestniczących w imprezie ze względu na możliwość wystąpienia sprzeczności między interesami poszczególnych jednostek,

- celowe jest, aby ekspozycja narodowa na targach ogólnych tworzyła pewną całościową kompozycję, która pozwoliłaby na łączenie wrażeń cząstkowych w całościowe image danego kraju.

4. Międzynarodowe Targi Poznańskie - dorobek i perspektywy

Ocena dorobku i pozycji MTP dokonana została w sposób najbardziej zwięzły przez Dyrektora MTP S. Łaskowskiego, który powiedział w przemówieniu powitalnym: "Sześćdziesiąt kolejnych corocznych targów międzynarodowych takiej miary i znaczenia jak Międzynarodowe Targi Poznańskie jest osiągnięciem, jakim poszczycić się może niewiele tylko miast targowych na świecie, co nie ujmując, rzecz jasna, znaczenia i rangi innym znanym ośrodkom targowym, często większym, nierzadko bardziej nowoczesnym, a nawet nieco starszym. Ale pozycja Międzynarodowych Targów Poznańskich wśród innych organizatorów międzynarodowych targów jest wynikiem nie tylko tego wielkiego dorobku i bogatej tradycji, jest ona ściśle związana także z aktualną rolą i żywotnością międzynarodowych imprez wystawienniczo-handlowych organizowanych w Poznaniu".

Referenci i dyskutanci zastanawiali się także nad perspektywami rozwoju MTP, próbowali sformułować pewne zalecenia, a także wytyczyć wchodzące w grę ścieżki rozwoju.

Stwierdzono, że MTP są uczestnikiem rynku o bardzo specyficznym charakterze - międzynarodowego rynku targowego. Rynek ten usytuowany jest pomiędzy dwoma podsystemami systemu gospodarczego: podsystemem produkcji i podsystemem wymiany. W ramach obu podsystemów zachodzą ciągłe zmiany, które muszą być uwzględniane przez międzynarodowy rynek targowy. Rynek ten jest rynkiem dynamicznym, a organizacje na nim działające winny mieć dokładne rozpoznanie tegoż rynku, tzn. znać potrzeby otoczenia, w którym działają, aby móc je umiejętnie zaspokajać i tym samym realizo-

wać swoją misję. W związku z tym nie wystarcza intuicyjna orientacja, poznawanie rynku od przypadku do przypadku. Konieczne jest dysponowanie silną i kompetentną komórką marketingową, która w sposób fachowy i systematyczny prowadziłaby penetrację rynku, aby gromadzić informacje o aktualnych potrzebach klientów, a także odpowiednio wcześniej identyfikować zarysowujące się zmiany. Wydaje się, że jest to postulat godny głębokiego przemyślenia przez kierownictwo strategiczne MTP,

Zwrócono także uwagę na konieczność w miarę jednoznacznego, precyzyjnego określenia misji MTP, czyli podstawowej funkcji, jaką organizacja pełni wobec otoczenia. Zdaniem jednego z dyskutantów dotychczasowa misja targów nie jest dostatecznie zorientowana na konsumenta, a więc na niedostateczną orientację społeczną. Podstawowa obecnie realizowana funkcja MTP to instrument polityki proeksportowej państwa. Jest to sytuacja nieprawidłowa. Targi powinny być w pierwszym rzędzie nastawione na pełnienie funkcji "miejsca wymiany". Wymianę należy tutaj rozumieć bardzo szeroko, tzn. chodzi nie tylko o wymianę towarów i usług, ale także, i to w stale zwiększającym się zakresie, o wymianę informacji. Targi winny być przede wszystkim zorientowane na promocję przedsiębiorstw, winny być targami "kupców dla kupców", w przeciwnym bowiem razie interesy tych ostatnich zostaną zepchnięte na drugi plan. Z misji targów należy wyprowadzić ich strategię, która - jak to sformułowano w czasie dyskusji - mogłaby polegać na maksymalizacji zaspokojenia potrzeb wystawców i zwiedzających. Po przez zaspokojenie tych potrzeb - niejako przy okazji - należałoby dążyć do maksymalizowania zysków z działalności MTP. Z kolei strategii winna zostać podporządkowana struktura organizacji targowej.

Podczas sesji podjęto także problem wpływu postępu technologicznego na pozycję przedsiębiorstwa targowego, w szczególności MTP, w otoczeniu rynkowym. Rewolucja technologiczna stwarza dla organizacji targowych liczne szanse, a jednocześnie zagrożenia. Rewolucja ta obejmuje zarówno sferę produkcji, jak i marketingu.

W sferze produkcji jej przejawami są przede wszystkim: robotyzacja, zastosowanie komputerów w projektowaniu, wprowadzanie na coraz szerszą skalę elektronicznych systemów sterowania i nadzorowania produkcji. Zasygnalizowane procesy powodują, że proces technologiczny staje się coraz bardziej elastyczny. Tradycyjne czynniki osiągania przewagi konkurencyjnej jak korzyści skali i korzyści doświadczenia zaczynają odgrywać relatywnie mniejszą rolę. Pojawiają się duże możliwości komponowania różnych zestawów technologicznych. Gospodarka zaczyna przypominać tzw. dynamiczną sieć, w której układy i konfiguracje poszczególnych przedsiębiorstw i ciągów technologicznych są elastyczne i ciągle się zmieniają.

W sferze marketingu uwagę przyciąga ogromny postęp w zakresie telekomunikacji. W krajach rozwiniętych istnieją publiczne sieci telekomunikacyjne, które umożliwiają bezpośrednie kontaktowanie się prowadzenie telekonferencji, przesyłanie najbardziej skomplikowanej dokumentacji technicznej itp. Ponadto istnieją ogólnodostępne banki danych. Sprawia to, że możliwości w zakresie komunikowania się i nawiązywania kontaktów są bardzo duże.

W związku z powyższym uważa się coraz powszechniej, że w nowoczesnej gospodarce, którą charakteryzują elastyczność procesów produkcyjnych oraz wysoki poziom środków nawiązywania kontaktów w sferze marketingu, główną rolę mogą zacząć odgrywać przedsiębiorstwa pośredniczące, które ułatwiałyby nawiązywanie konfigu-

racji różnych przedsiębiorstw.

Podkreślono z naciskiem, że naszkicowana sytuacja stwarza pewne zagrożenia dla tradycyjnych imprez targowych, ponieważ imprezy te nastawione są nie na tworzenie ad hoc szybkich konfiguracji technologicznych, lecz odbywają się w określonych terminach, są dość sztywne i w związku z tym ich rola może zostać ograniczona przez inne możliwości nawiązywania związków między produkcją i konsumpcją.

Jednocześnie wskazane, że pojawiają się też pewne szanse dla targów, a w szczególności dla MTP. Poziom rozwoju gospodarki polskiej nie jest zbyt wysoki, w związku z czym w produkcji wyrobów finalnych i sprzedaży na rynkach światowych nie mamy wielkich szans. Ale pojawia się tutaj dotąd niewykorzystana okazja, polegająca na wejściu w rozkooperowane w skali międzynarodowej procesy produkcyjne. Do tego jest jednak potrzebny pośrednik, który by umożliwiał nawiązywania i rozwój więzi kooperacyjnych. Stwarza to lukę rynkową, która może być wypełniona przez przedsiębiorstwa-pośredników. Wejście w tę lukę przez organizację targową wymagałoby jednak przynajmniej częściowej zmiany koncepcji targów, gdyż wiązałoby się to z podjęciem działania na bazie permanentnej, a nie tylko na bazie okresowo organizowanych imprez. Wskazana szansa dla MTP jest dodatkowo wzmocniona przez słabość i niewydolność publicznej sieci telekomunikacyjnej w naszym kraju, z czego wynika brak dostępu przez wszystkie przedsiębiorstwa do nowoczesnych środków bezpośredniego nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi. Rozważyć więc należałoby możliwość pełnienia przez MTP funkcji pośrednika w skali międzynarodowej. Do podjęcia tej roli konieczne byłoby posiadanie dobrych łącz teleksowych, telefaksów itp. urządzeń umożliwiających wejście w

dynamiczną sieć gospodarki światowej.

Istotnym elementem dorobku sesji jest także określenie pożądanego charakteru MTP w przyszłości. Wskazano, że zauważalna jest niespójność roli targów jako quasi-urzędu, quasi-przedsiębiorstwa i quasi-organu samorządowego. Wyrażono przekonanie, że Targi Poznańskie powinny stać się samodzielnym i samofinansującym się przedsiębiorstwem. Uzyskanie statusu przedsiębiorstwa usprawniłoby wewnętrzne zarządzanie i ułatwiło stosunki MTP z innymi podmiotami gospodarczymi, w tym z firmami zagranicznymi. Określenie MTP jako przedsiębiorstwa nie przesądza jeszcze ich pozycji. W ramach stwarzanych przez reformę możliwe są cztery warianty:

- samodzielne, maksymalizujące zysk przedsiębiorstwo,
- przedsiębiorstwo infrastruktury handlu zagranicznego, podporządkowane interesowi "publicznemu",
- przedsiębiorstwo infrastruktury lokalnej,
- przedsiębiorstwo-spółka gospodarcza o charakterze kooperacyjnym.